

U. B. BERGEN

1611.50

M. 1568 Ic

Norges Demokrati

Nr. 5.

Før frihet og sannhet.

22/5-42.

"Det ga slik trygghet, så slik fred,
- jeg føler meg så rik dørved -
at dette land, armt, stengt og hvitt
ble mitt."

N. Collet Vogn.

Søndag opplevde vi den tredje 17.mai under året. Dagen fikk en verdig feiring. Det var forbudt å vise sin fedrelandskjærlighet eller takknemlighet mot dem som ga oss vår grunnlov og selvstendighet, men desto sterkere levde det i hjertene. Vi tenkte alle på den fremtidige feiringen av 17.mai. Hver enke nordmann ga seg sjøl det løfte å gjøre sitt ytterste for atter å gjøre Norge fritt.

Nyheter fra lørdag 19/5 til onsdag 20/5.

Timesjenkes arméer fortsetter framrykningen i Charkowområdet på en 160 km. bred front. De er mange steder trangt dypt inn i tyske forsvarsverker. Truppene har flyttet gjennom disse befestningene fra 20 til 60 km. på 5 dager, ble det meldt mandag. Til da var 400 tyske garnisoner ødelagt, 22.000 tyskere drept, 310 kanoner ødelagt og flere nye krigsmateriell av alle slag tatt som bytte, bl.a. lastebiler og ammunisjonslagre. Før slaget ga Timesjenko følgende dagbefaling til soldatene sine: "Den avgjørende offensiven mot fienden er tatt til. De russiske landområdene som er tatt, skal tilbakevinnes. Gå på." Deretter rullet masseris av russiske tanks - også kjøpetanks - over fronten og knuste alt i sin vei. De tanksene tyskerne satte inn som forvar, ble fort slaktet ved. Bak de russiske tanksene fulgte russisk infanteri av elitetropper som ranset de erobrede områdene etter hvert som framrykningen fortsatte. De russiske stupbombeflyene ødela en mengde tyske artilleristillinger. Den russiske offensiven mot Charkow fortsetter, melder onsdag. De russiske styrkene har slått ned all desperat motstand. De har bitt seg fast på en sy hovedbygd til Charkow. De siste russiske kommandoene melder om sortslatt store tyske tap. Tyskerne har fått store forsterkninger av fly til fronten, men russerne beholder framleis herredømmet i luften. Den russiske framrykningen går ikke bær ut på å gjenvinne landområder, men også å utslitte de tyske bergruppene systematisk. De rettferdene tyskerne etterlader seg framleis mengder av krigsmateriell, og ødelagte tanks, kanoner etc. Ligger stradd utover. I en sektor var det tirsdag et heftig tankslag. Tankene var så nært inn på hverandre at flyene ikke kunne gå til åtsk i flykt for å troffe sine egne. Tyskerne mistet her 50 tanks, og 20 til ble ødelagt beskadiget. Tyskerne har sett alt inn på forsvarset, også de truppene som skulle ha vært brukt i offensiv tilbak. I Moskvakommunikat onsdag blir det meldt at von Beck har satt i gang en motoffensiv 150 km. sør for Charkow, mellom Izjum og Barjenkova, antakelig for å hente trykket mot Charkow. Meldinger om dette de get mangler ennå. Onsdag blir meldt fra Moskva at hengene på Kortsj fortsett. De tyske sciernmeldingene og de store russiske tapene på denne fronten er det vanlige fanfrespill. På denne veien fronten har det ikke en gang vært brøkfelen av de russiske soldatene som tyskerne påstår de har tatt til fange eller utleddet. Mange av dem opplyst som tyskerne påstår.

Fra Dohki blir det meldt onsdag om 2 kraftige britiske åtak på japanske flyplasser. Japanerne sender tropper 200 km. øst for Shanghai, og det forvides at et sterre åtak vil bli satt i gang mot Kina. Den tyske krigsministeren advarte tirsdag Russland mot å sende hjelp til Kina, da dette kan være krigsgrunn mellom Russland og Japan. Japanerne var bereit til alt i Sibir, het det til slutt.

Fra Libya ble det mandag meldt om øket patruljevirksomhet og kraftige britiske bombeaktioner over Bengasi. Onsdag ble meldt om økt virksomhet fra økens side. Tyske luftgrupper er observert på vei overover. I det nordlige avsnitt av øketrappene tvinget til å brettre seg tilbake på flere steder. Tirsdag ble 8 fly skutt ned over Malta, og et åtak av lette sjøområdsbomber ble slått tilbake. Mere ubåter ble senket. Middlehavskreftens øverstkommanderende, admiral Cunningham, er reist til Washington, og ny sjef er utnevnt.

Natt til mandag ble hollandske flyplasser angrepet av hurtiggående kombinerte bombe- og jagatry med gode resultater. Britiske flyavdelinger var over Frankrike praktisk talt hele onsdag. Mandag var det dagåtak over Tyskland og Prærie, men detaljer om resultatene mangler. Natt til onsdag ble det store britiske bombefly av alle typer den viktige industribyen Mannheim ved Rhinen. I hjertet av byen og rundt den ligger store rustningsfabrikker, og store bombeklaster og tusenvis av brannbomber ble plassert over byen, tilkens over delkrene. Byen er en svært viktig knut ved Rhinen for mottaking av krigsprodukter fra Rhur. Ubåthavnen St. Nazaire ble også kraftig bombet, og miner ble lagt ut i tyske farvann. Flyplasser i Holland ble også angrepet. 14 fly savnes etter nattas operasjoner. Luftfotografier over Rostock viser at det ikke finner utsiktsplass sted var. Alt er omkring. Noen tyske fly bombet natt til onsdag en by i Nordengland. Det var liten skade, men en rekke ofre. Grippo uttalte tirsdag at land i Amerika og England er ivrigere og ivrigere for å éppe en ny front i vest. Regjeringen er like ivrig for at den skal ta form, men sjeldent er det ting som på det nærværende tidspunkt ikke kan bli omtalt åpent, men fronten kommer til rett tid og på rette sted. Rykningene blir stadig nervøsere for den offensive landen som nå besjeler hele det britiske og amerikanske folk.

Hønevold kurngjorde tirsdag at det vil bli sendt enda større forsterkninger til Nord-Afrika uten at forsendelsene til Storbritannia skal lide under det. Den amerikanske militærmasjen som nå blir bygget opp vil komme til å bli alt. Passasjerflyruten mellom Kanada og England som har vært nedlagt i 3 år er nå gjenopptatt. De amerikanske skipsverftene sotter rekord forstørrelse dredag idet 30 handelsskip går av stabolen. Produksjonen av fly i U.S.A. kommer seg nå 1.000 fly pr. uke. Undervannsbåter vil bli fremstillet etter mye og hurtig metode. Tirsdag ble meldt at den spanske konvoien i denne krigen er kommet til England med amerikanske soldater.

Etter Heydrichs besøk i Haag er en mengde offiserer og reserveoffiserer, totalt ca. 2.000, arrestert. 600 gjisler av fremstående borgere er fått. Disse vil miste livet dersom ikke sabotasjehandlingene straks opphører. 16 belgere ble henrettet mandag. Hitler er kommet til Belgia.

Den tyske slagkrysseren "Prinz Eugen" er truffet av torpedoen. Den ble oppdaget av spesialfly da den dømpt nedover Norskekysten ledesget av destroyere. Den skulle sprever for reparasjon av de skadene den fikk under åtaka ved Trondheim. Natt til mandag ble den så angrepet av en stor østiske engelske bombefly og ble truffet av torpedoen. Det ble også gjort stor skade på de ledsgangende skipene. Under luftangrepene ble 5 lastbilsmedier løftet nedlagt, og 9 britiske fly savnes. Tyskernas forsyninger blidr stadig angrepet ved Norskekysten. Av skip på vei nordover er 50 blitt senket i løpet av kort tid. Disse var bestemt for Norge og Nord-Norge.

Nyhetsene torsdag aften.

Den russiske offensiven mot Charkow fortsetter. Den russiske arméen har trengt gjennom de ytterste forsvarslinjene og angriper nå veier og jernbaner sør og nord for byen for omringing. Motetaket av de tyske troppene i sørøst er slått tilbake, likens mange andre motetak som har vært svært kostbare for tyskerne. Hitler trekker nå tropper fra andre steder, og fanger som er tatt, viser at de nettopp er overført fra Frankrike. Hitlers offensiv kan i all fall ikke ta til som tenkt på grunn av russernes overraskende offensiv. I Ankara er en oppmerksom på og delvis skuffet over den svake motstanden tyskerne gjør i lufta i Charkowområdet. Det viser seg at dersom tyskerne setter inn store flystyrker et sted, ligger unøye områder praktisk talt åpne. I Ankara mener en at Tyskland snart vil være kommet til et kritisk punkt hve luftflåten engår. I samband med dette må en huske på at de alliertes flyproduksjon nå er dobbelt så stor som altsåns. I mytiske kretser mener en at verdenshistoriens største tankseide nå raser ved Charkow. Hele Kartoj er ikke på tyskernes hender. Det blir kjempet i byen, og bak denne og TIL-sidene har russerne sterke befestningsverker. Moskva ventet tysk gassatak på byen, men en er godt forberedt.

I de områdene japanerne har tatt, har tyske okkupasjoner ikke fått sine rettigheter eksoptert. Japan avsluttet forhandlingene uten noe kommentar til det.

I Libya fortsetter patruljevirksomheten, og tyske tankesgrupper er slått tilbake. Forvrig er en av den oppfatning at en tyk-italiensk offensiv i Syrianaika sannsynligvis er forostende. General Santz har sendt et budskap til de sørafrikanske troppene og talket dem for deres strålende innsats.

Britiske bombefly angrep imorges skip utenfor La Havre og Dieppe. 300 amerikanske krigsskip er under bygning, likeens 80 britiske destroyere. Cripps sa i Underhuset onsdag under stor jubel at den britiske offensiven vil bli satt inn mot det europeiske fastland med fryktelig kraft når en finner tida inne. Videre sa han at mulighetene for en hurtig seir nå er mer samsynlig enn i begynnelsen av året p.o.a. de alliertes enorme krigsproduksjon, men Russland som står Forrest i ildlinjen i dag må først og fremst få hjelp. De tiltagende bombeåtakene over Tyskland vil forvrig være en stor hjelp for Russland. Et nøyde planlagt åtak vil sette inn mot Kontinentet vil sette inn når tida er inne, sluttet han.

3.mai feiret Polen sin nasjonaldag. I Warszawa ble gravene pyntet om natta, og om dagen marsjerte polske politi forbi den ukjente soldats grav. Defileringen antok til slutt slike dimensjoner at ridende politi måtte splitte mengden. Trass i advarsel om strenge straffer ble det i Warszawa flagget fra mange deler av byen.

Fra 11/5 og degene framover ble det foretatt minst 200 personer, hovedsakelig fra shipping- og forretningskretser. Blant de arresterte er fylkesmann Nordanger, direktør Harald Gerner, direktør Throne-Holst jr., skipsredere Werring, Schouning, Lorentz Meyer jr., Kristoffer Oisen, zg Leif Høegh og Brugard, skipsmekler Bjørge, dir. Jørgensen, adv. Arne Rygg, disponenten for Kooperasjonen og sekretaren hans, politilege Christensen og Sverre Corp, bestyreren for Arbeidskontoret. I Hedemark er mange arrestert for å ha hjulpet russiske fanger. Larerne arbeider på befestningsverker sammen med russiske fanger ved Kirkenes. Professor Seip er sendt til Polen. Jystein Ravner er avgitt fra Forsyningssdepartementet, likeens ekspedisjonssjef Schesi. 1.mai bar alle trikkefolkene i Oslo hvote luere. 2.mai var de sorte. Straffet var at de ble fratatt feriene sine. Lektor Valour er avgått ved dødsdømme i Tyskland. En av våre mest ansatte lektoner, overlegen ved Nidarsos Sykehus, Korensky, er død, 60 år gammel. Han ble sammen med en del andre jøder arrestert før jude-

Kirkestriden. N.S. har hentet seg et stort nederlag overfor Kirkens. Vi regner med at minst 90 % av de prestene som er embetsmenn har lagt ned embetene sine. Hertil kommer 180 prester uten fast embete, til sammen nærmere 1.000. N.S. har forsøkt tilnærmelser til kirken. Vi var villig til å sette inn igjen alle bisperne unntatt Berggrav og Hille. Kirken sa nei. Det kan ikke være tale om noe slikt kompromis. Sida har Quisling igjen sykt å få forhandlinger i gang, denne gang gjennom dom-prest Hygen, men fikk til svar at kirkens borgar forhandler gjennom sine bisper. En del prester er avsatt og nøktet å høre embetsdrakt og preke. Samtlige "avsatte" prester i Bergen, med biskoppen i spissen, forretter midlertid sin gudstjeneste hver søndag og har hittil ikke hørt noe i dette høve. Berggrav er imidlertid framlois i "privat koncentrasjonsleir" i hytta si i Asker under svart sterk politibevoktning. 4 prester er arrestert i det siste: Sæverud på Nesttun og prestene på Steinkjer, i Snåsa og i Kistrand. Det er antakelig tyskarna som står bak samtlige arrestasjoner unntatt Berggravs som Quisling sjøl er ansvarlig for. De andre prestene som var arrestert er sluppet ut på en unntakelse mer. Kirken fortsetter arbeidet sitt som en uavhengig folkekirke, løslivet fra Quislingstaten.

N.S.-vansker. I et brev fra ordføreren i Lårdal, Telemark, dattert 28/4-42, heter det bl.a.: "Blir det ikke nå gått hårdt fram, så er det umulig å skaffe nye N.S.-medlemmer, og vi mister også mestedelen av dem vi har og de som sympatiserer med oss. Jeg for min del må også ta under overveielse å nedlegge alle mine haver. Det blir nalmig håpløst å arbeide med noen ting i kommunen og for partiet dersom folkene ser at de kan sette seg opp mot Lovene uten at det får følger. Vi i N.S. blir til etter når det vi sier ikke blir gjort." Brevet var rettet til lagfører Andersen, som sendte det videre til fylkesføreren i Telemark, ikke han bemerket følgende: "Nå har vi i lengre tid gått omkring og pratet om at dersom jøssingenes terror ikke nå stanser og de griper til formatt, blir en godt å ta kraftig fatt. Foreløpig ser det for folk flest ut som tomme ord og bluff. Hvilke følger det vil få for bevegelsens vekst og anseelse er umulig å se for enhver. Nå må vi ikke bare vise terner, men bruke dem, - og det så kraftig at ikke noen twiler på hvor maktten er. I øyeblikket ser det fullstendig ut som om det er jøssingene som har maktten. Menå værre enn dette er at selv en del av våre medlemmer begynner å synes at situasjonen er håpløs og tvile på kva av bevegelsen virkelig har den makt og er så sterk som vi stadig prater om og leser om i avisene. Dette må jeg anse som en meget naturlig følge av den situasjon vi er kommet i. Enkelte medlemmer har sagt novt at dersom det ikke øyeblikkelig vises at vi kan sette en stopper for en videre utvikling av denne situasjon og vise at vi er sterke som vi prater om, vil de simpelthen ta sitt medlemskap under overveielse."

Dikteren Jonas Lie hadde en annen politisk oppfatning enn den nåværende ministerten. Garborg sier om Lics oppføring: "Statsoverført er for ham en organisme. Den må få vokse fritt, dens lov er selvfølde. Hans politiske oppfatning hviler på samme grunn som hans senere diktning fraen på "Menneskenaturens Hellighet". Når den krenkes, "kan Blodet stige en millig Mand til Kinderne" bruer han opp. "Menneskenaturens Hellighet" oversatt på politikk er: Folkesuverenitet, Parlamentarisme, Folkviljen som øverste statsmakt. Derved er dommen falt over den politikk, "som i alle Ting vil bruge Haud for Aaud, Corporalistokkens og den uniforme Disciplins meknadiske Kræfter istedetfor Tønvens, Begeistringens og Idéenes naturlige Bewegelse." I mai 1884 sa Jonas Lie: "Hæringsfriheten står mere og mere for mig som Grundlaget, den store Grundbetingelsen for sand Folkedvikling."

17. mai-talene.

Kongens "Kjære Landsmenn! I hjertene mattes dere der hjemme og vi ber om 17. mai er minnens dag. Vi minnes fidsyldsmennene og de mennene som ga oss vår selvstendighet. I dag er det vår slukt som fører kampen. Hos oss alle lever forsvinningen om at rett og rettfærdighet må seire. Samhørighet og nærværelt samhold har aldri vært sterke hos vårt folk. Nærværelsen har hjälpt oss til å holde ut. Jeg gleder meg til den dagen da jeg etter skal se barna juble 17. mai i et fritt Norge."

Utenrikssminister Trygve Lie: "Dår krigen var 18. mai en røkter og munter konflikt. I dag er 17. mai dødens døver. Landet er i krig, ikke krigen gjelder om Norge skal være fritt eller en provins av Tyskland. Nordmennene er med i krigen på alle høy, og i Norge spør præstene og lærerne kampen. Når vi løser om lærernes kamp, fyller vi av medlidenshet og helse. Lærerne har gjort alt på Norge. De har vakt den dypteste beundring over hele den frie verden. De kjemper for de idealene som innytter oss til 17. mai. Grunnloven ga uttrykk for at folkets vilje var den høyeste vilje. Den bygger på folkesuvereniteten. Kongen skulle være rikets første tjenere. Grunnloven ga oss visse menneskerettigheter, hvorav de første var rettsikkert og åndsmiljøet. Ikke noen kunne bli kastet i fengsel uten rett og dom for sine meninger skyld. Grunnloven skyldtes nok påvirking utifor, men den har også djupe røtter i vår historie. Blomstringstida i forrige hundreåret var i Norge bygger på grunnloven. Når alle leg av vårt folk, fra de forekjemlige yrker og statstjenstlig og av de forskjelligste politiske oppfatninger, i dag trosser bikhus og tortur og alle lidelser i sin kamp, skyldes styrken i motstanden at de idealene grunnloven ga oss, selve frihetsbegrepet, hadde slått så dype røtter i vårt folk. Alt det som utgjorde vårt demokrati har skapt nemn som holder til da om lete i verlden. Vi ønsker alle et bedre og sunnere Norge, bygd på grunnlovens faste grunn. Det norske folk vet i dag at det har røtter, men retten betyr lite uten røtter. Det er derfor en glæde å konstatere at vi har maktige forbundsfaller. Vår grunnlov binder oss til England, "Fridhetens tilfeldig i havet", som Wergeland sa. Den binder oss til U.S.A. med dette uavhengigkretsordning. De massive armeene kjemper i dag i vestlige Sørøya. Det står godt bak retten. Det skal komme en dag da vårt trefargede flagg står øst over Norge."

Den engelske marineminister Alexander: "Jeg er godt forvisset om at den friheten 17. mai og grunnloven ga nordmennene skal venne tilbake. Vi kan ikke si nåen tid, men gjengjeldsvis dag er sikker. Jeg sender dere denne min hiloen fra engelsmannen og nordmann i England: Vi er stolte over dere! Ved deres hjelp og samarbeid skal vi vinne seieren."

"Vi har ikke tid til å snakre opp,
Vi videre fremtid vil styrke.
For Norge og verden i slutten dropp
og imøvev vår vilje og evne.
Se, strøm, strøm til seirens dag,
med polstyrke signer vår tronne salj!"

Strøm.